ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudce Ondřeje Mrákoty a soudkyně Michaely Bejčkové v právní věci žalobkyň: **a) O. N., b) nezl. T. N.**, obě zast. advokátem JUDr. Matějem Šedivým, Václavské náměstí 831/21, Praha 1 – Nové Město, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Nad Štolou 936/3, Praha 7 – Holešovice, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 11. 2020, čj. OAM-359/ZA-ZA11-K02-2020, v řízení o kasační stížnosti žalobkyň proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2022, čj. 2 Az 55/2020 - 33,

takto:

I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2022, čj. 2 Az 55/2020 - 33, **se ruší**.

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 11. 2020, čj. OAM-359/ZA-ZA11-K02-2020, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyním náhradu nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti ve výši 13 455 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokáta JUDr. Matěje Šedivého.

Odůvodnění:

[1] NSS se v této věci opětovně věnuje změně bezpečnostní situace na Ukrajině v důsledku ruské agrese, která nastala až po rozhodnutí městského soudu.

[2] Žalobkyně (stěžovatelky) jsou matka a její nezletilá dcera. Obě jsou rusky hovořící Ukrajinky, politicky jsou však neutrální. Před odchodem do Česka žily v Luhansku. Jako důvod žádosti o udělení mezinárodní ochrany uvedly neúnosnou životní úroveň na Ukrajině, neustálý strach o bezpečnost. V Luhansku nelze získat zaměstnání, ani zařídit vzdělání pro dceru, dostupná není ani zdravotní péče. Luhansk je jednou z bašt proruských separatistů s převahou prorusky smýšlejících obyvatel. I proto stěžovatelky žily ve strachu,

neboť v otázce rusko-ukrajinského konfliktu zastávaly neutrální postoj a nechtěly vyjadřovat Rusku podporu. Stěžovatelky se pokusily vyřešit svou situaci přesídlením do města Sumy. Ani zde se však situace nezlepšila. Ostatní obyvatelé na ně naopak nahlíželi, že právě stěžovatelky jsou příčinou situace na Ukrajině.

[3] Žádost o udělení mezinárodní ochrany podaly stěžovatelky v polovině roku 2020. Žalovaný stěžovatelkám mezinárodní ochranu v žádné formě neudělil. Stěžovatelky totiž neuvedly žádné skutečnosti svědčící o důvodnosti obav z pronásledování. Dále žalovaný poukázal na to, že se stěžovatelky správně pokusily o přesídlení do bezpečné části Ukrajiny. Přesídlení je podle žalovaného prakticky vždy spojeno s určitým nepohodlím a nutností začlenit se do nového sociálního prostředí, najít si bydlení či zaměstnání. Jestliže se stěžovatelky setkaly s určitým nepříjemným chováním jiných osob, nedosahovalo to intenzity umožňující udělení mezinárodní ochrany. Ohledně bezpečnostní situace žalovaný připomněl, že Ukrajina je s výjimkou Krymu a Doněcké a Luhanské oblasti považována za bezpečnou zemi původu. Ačkoli stěžovatelky pocházejí právě z Luhansku a v tomto městě i žily, nelze odhlížet od skutečnosti, že po přesídlení do města Sumy se do Luhansku i přes jimi tvrzenou humanitární katastrofu dobrovolně vrátily. Žalovaný uzavřel, že primární motivací pro přesun do Česka bylo zlepšení finanční situace a důvodem pro podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany je snaha o legalizaci pobytu na českém území.

[4] Proti rozhodnutí žalovaného se stěžovatelky bránily žalobou, kterou městský soud rozsudkem ze dne 9. 2. 2022 zamítl. Soud se mj. zabýval podmínkami pro udělení doplňkové ochrany. Jako stěžejní otázku posuzoval ozbrojený konflikt na Ukrajině. Tento konflikt nelze klasifikovat jako „totální konflikt“. Je izolován pouze ve východní části Ukrajiny a i zde jeho intenzita výrazně kolísá. V samotné Luhanské oblasti se intenzita bojů od roku 2015 výrazně snížila. Ačkoli je situace stále nestabilní, boje jsou pozorovatelné především na tzv. linii dotyku. Obyvatelé však mají možnost přesídlení do bezpečných oblastí. Městský soud tedy uzavřel, že stěžovatelkám při návratu na Ukrajinu nehrozí skutečné nebezpečí vážné újmy.

[5] Proti rozsudku podaly stěžovatelky kasační stížnost. Jediná jejich argumentace spočívá ve změně situace na Ukrajině po 24. 2. 2022. Veškeré obavy, které stěžovatelky před žalovaným i městským soudem uvedly, se po ruském útoku ukázaly jako pravdivé.

[6] Žalovaný ve vyjádření setrval na správnosti svého rozhodnutí. Uznal ale, že vzhledem k datu jeho vydání samozřejmě nemohl reflektovat ruskou invazi. Tu ale nemohl reflektovat ani městský soud.

[7] Ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, se NSS po posouzení přípustnosti kasační stížnosti zabývá otázkou, zda podaná kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele, a je tak přijatelná podle § 104a s. ř. s. Kasační stížnost je přijatelná mj. tehdy, pokud se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou NSS, anebo je napadené soudní rozhodnutí v rozporu s judikaturou (usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS, usnesení ze dne 16. 6. 2021, čj. 9 As 83/2021 - 28, č. 4219/2021 Sb. NSS, body 11, 12).

[8] V nynější věci je kasační námitka významná v obecné rovině (možnost zohlednit ruskou agresi proti Ukrajině až v řízení před NSS). Kasační stížnost je proto přijatelná a z důvodů uvedených níže i důvodná.

[9] Po vydání napadeného rozsudku se významně změnily poměry na Ukrajině. Zrána 24. února 2022 vojska putinovského Ruska zaútočila v několika směrech na Ukrajinu a vypukla válka, která trvá dodnes. Z Ukrajiny proudí do Evropy milióny uprchlíků. Jde o válečný konflikt dvou států, který nemá v Evropě po roce 1945 obdobu. Tyto skutečnosti jsou v době rozhodování NSS všeobecně známy, avšak neexistovaly v době rozhodnutí městského soudu.

[10] NSS k těmto novým skutečnostem musí přihlédnout (bez ohledu na pravidlo stanovené v § 75 odst. 1 s. ř. s.), pokud by jinak nebyly dodrženy přímo použitelné normy, z nichž plyne především právo na život, zákaz mučení (čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod) a zásada *non-refoulement*. NSS se k povinnosti vzít v úvahu válku na Ukrajině podrobně vyjádřil již v rozsudku ze dne 10. 3. 2022, čj. 10 Azs 537/2021-31, který se také týkal udělení mezinárodní ochrany.

[11] Obecně jistě platí, že správní soudy při přezkumu správních rozhodnutí vycházejí ze skutkového stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Ovšem ve věcech cizineckých lze nalézt výjimky, při nichž soudy tento pohled neuplatní. Takovou výjimkou je i přímé použití článků 2 a 3 Úmluvy. Ty jsou projevem zásady *non-refoulement* a představují závazek Česka nevystavit žádnou osobu újmě, která by spočívala v ohrožení života, vystavení mučení, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání – například tím, že tato osoba bude vyhoštěna do země, kde by jí taková újma hrozila (usnesení rozšířeného senátu ze dne 16. 11. 2016, čj. 5 As 104/2013 - 46, č. 3528/2017 Sb. NSS, bod 22). Vyžaduje-li to tedy zásada *non-refoulement*, přihlédne soud k novým skutečnostem, a to i v řízení o kasační stížnosti (srov. např. rozsudek ze dne 27. 4. 2022, čj. 7 Azs 357/2021 - 23, body 11 a 12).

[12] Žalovaný i městský soud založili závěry ohledně neudělení některé z forem mezinárodní ochrany na tom, že stěžovatelky neprokázaly žádný z důvodů pro její udělení, na území Ukrajiny jim nehrozí nebezpečí, nadto stěžovatelky mohou využít přesídlení do bezpečných oblastí. Tyto teze však nejpozději dne 24. 2. 2022 přestaly platit.

[13] NSS zdůrazňuje, že žalovaný ani městský soud nijak nepochybili. Vzhledem k závažnosti situace na Ukrajině je zkrátka potřeba prolomit základní pravidla stanovená v § 75 odst. 1 a 109 odst. 5 s. ř. s., a to ve prospěch principu *non-refoulement*, který požívá vyšší právní síly. NSS proto dospěl k závěru, že rozsudek městského soudu, jakož i rozhodnutí žalovaného nemůže s ohledem na výše uvedené obstát. V nynější věci jde nadto o matku s nezletilým dítětem. Dle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. proto NSS zrušil rozsudek městského soudu, jakož i napadené rozhodnutí žalovaného a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Žalovaný je vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 2 ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s.). V dalším řízení proto žalovaný opětovně posoudí žádost stěžovatelek o udělení mezinárodní ochrany ve světle nových skutečností, a to i z hlediska naplnění podmínek pro udělení doplňkové ochrany.

[14] NSS je posledním soudem, který o věci rozhodl. Proto musí určit náhradu nákladů celého soudního řízení. Ta se standardně odvíjí od úspěchu ve věci (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Podle tohoto pravidla by NSS musel přiznat stěžovatelkám náhradu nákladů za celé soudní řízení. NSS však vzal v potaz zvláštnost posuzované věci. Stěžovatelky jsou v řízení o kasační stížnosti procesně úspěšné pouze z důvodu změny situace na Ukrajině. Proto NSS stěžovatelkám nepřiznal náhradu nákladů za celé soudní řízení, ale pouze náhradu nákladů řízení za řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 7 s. ř. s.). Náklady řízení spočívají v odměně advokáta za dva úkony právní služby – převzetí věci a sepsání kasační stížnosti (sepsání blanketní kasační stížnosti a její doplnění NSS posuzuje jako jeden úkon). Protože jde o společné úkony při zastupování dvou nebo více osob, náleží advokátovi za každou takto zastupovanou osobu mimosmluvní odměna snížená o 20 % [§ 12 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Celkem jde o částku 4 x 2480 Kč, tj. 9920 Kč [§ 7 bod 5 aplikovaný na základě § 9 odst. 4 písm. d); § 11 odst. 1 písm. a), d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Advokátovi dále náleží paušální náhrada hotových výdajů ve výši 4 x 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Protože je advokát plátcem DPH (§ 14a advokátního tarifu), jeho odměna se podle § 57 odst. 2 s. ř. s. zvyšuje o 21 % z částky 11 120 Kč, tedy o 2 335 Kč. NSS tedy stěžovatelkám přiznal náhradu nákladů řízení ve výši **13 455 Kč**, kterou je povinen ve stanovené lhůtě zaplatit žalovaný.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. května 2022

Zdeněk Kühn
předseda senátu